

03.01.034

Ett och annat om grupprörelsen.

Av

professor
KNUT B. WESTMAN.

Man borde kanske egentligen inte skriva om grupprörelsen som akademiker. Medan man söker utreda dess system och historia, dess originalitet och begränsning, kanske det väsentligaste rinner bort mellan ens fingrar. Skulle man då i stället vittna om sin övertygelse rättfram utan akademiska överväganden? Många ha redan gjort det. Men även utredningar om sammanhanget ha ju sitt värde och berättigande. Så må det kanske tillåtas att komma med litet av vart — systemet och historien få sin plats, men det personliga omdömet behöver därför inte förtigas.

Det skadar inte att börja med ett autentiskt ord. Frank Buchman dikterar ibland någon sats, som han gärna vill, att man skall skriva ned. En gång under Visbymötet var det följande definition: "Oxfordgruppen är ett livsprogram, som innebär personlig frälsning och en kristen världsrevolu-

tion på det nationella, sociala och internationella området samt i raser- nas förhållande till varandra".

Definitionen är utan tvivel träffande. Ett livsprogram — en ingripande väckelse med bestämda syften; men icke en sekt. Personlig frälsning och kristendomens förverkligande på livets skilda områden — det gör icke intryck av något nytt program. Ingen sensationell ny religion. Blott bättre tillämpande av den som finns. Personlig frälsning predika alla våra kristna samfund, och där bakom ligga välsignade erfarenheter och övertygelser hos tusen och åter tusen i denna generation liksom hos våra fäder. Men vi känna ju med smärta, att många stå utanför dessa erfarenheter. Att de kristna grundsatserna skulle tillämpas i samhällslivet, visste också våra fäder, och göra vi oss möda att tänka efter, så finna vi utan svårighet, hur många goda frukter av deras arbete vi ännu njuta. Men det senaste halvsekle har medfört en sådan mångfald nya och komplicerade problem i vårt eget samhälle och i världen, att kristna tänkare och handlingens män fått många nya bekymmer med tillämpningen — nya program att tänka igenom, experiment att göra, uppfostringsuppgifter att be- mästra.

Man kunde med tacksamhet nämna många namn från de senaste 40 åren i vårt land, som varit banbrytare i dessa ting och lärt kristna människor många nya läxor. J. A. Eklund, Manfred Björkquist, Natanael Beskow, Axel Lutteman, Nathah Söderblom — det är inte nödvändigt att fortsätta längre. Att de skilda raserna icke äro till för att strida utan samarbeta, har missionen eftertryckligt lärt oss. Internationell kristen gemenskap upplevde jag första gången inom studentrörelsen på ett möte i England 1901; och huru mycket därav ha vi inte haft sedan i den ekumeniska rörelsens olika förgreningar.

Talar nu alltså Buchmans rörelse om dessa kristna uppgifter i samhällslivet, så säga vi inte: Detta ha vi aldrig sett eller hört förut. Men vi säga: Kanna ni vara till hjälp vid dessa uppgifters lösning, så skola ni vara välkomna. Ty var och en vet ju alltför väl, hur långt det ännu är till förverkligandet.

Och den personliga frälsningen? Här ligger den punkt, där det är särskilt värt att lyssna till Buchman och till de råd, anvisningar och exempel, som rörelsen ger. Man vill hjälpa den enskilde fram på det inre livets vägar och till den gemenskap med andra människor, som allena kan möjliggöra kristendomens tillämpning ute i världen. Det är inga dogmatiska nyheter det är fråga om. Buchman är amerikansk lutheran, och det är reformationens enkla och kända frälsningsväg han hänvisar till — allt av Guds nåd, Kristus för oss och i oss, korsets förkunnelse till dom och tröst. Han säger allt detta i möjligast oteologiska ter-

mer för att bli förstadd av vem som helst och undgå stelnade traditionella uttryck; men han ägnar sig inte åt att forma ut nya läror vare sig i dogmatiken eller etiken. Hans fält är snarare den praktiska teologien.

Huvudintrycket av den anda, som mötte besökaren i Visby, var ett brinnande allvar, förbundet med enkla, praktiska, realistiska grepp för det kristna livet. Det var inte någon, som högg en i knapphållet och kom med oförsynta frågor. Dock blev man ställd mot väggen med hänsyn till sitt personliga liv. Hur står det till med dig? Har du sökt och funnit Gud? Lyder du honom? Gör du upp med dina medmänniskor, om du kommit i delo med dem? Är du förvandlad, och förvandlar du andra? Frågorna komma inte bara på mötena, utan än mer genom enskilda samtal. Man rör sig bland folk, som ha en förmåga att i vilket samtal som helst helt naturligt komma in på allvarliga ämnen. Ett givet förtroende lockar fram förtroende från en själv. Den religiösa frågans intensitet omkring en kommer en att i stillhet rikta frågan till sig själv: och du —?

Om man kan tala om genialitet i denna rörelse, så ligger den i de enkla, praktiska anvisningar man har att ge för det kristna livets väg — så enkla, att de kunna förstås och användas av vem som helst. Till måttstock vid självprovningen har man de fyra absoluta kraven: ärlighet, renhet, osjälviskhet, kärlek. Du har icke nått dit, men du borde komma ditåt. Tag en stilla stund inför Gud varje morgon och tänk över din väg. Det slår dig, att du bör göra så och så. Överlämna dig åt Gud och lyd vad du finner vara

hans vilja. Synd är allt det som skiljer oss från Gud och från andra människor. Gå och gör upp med din verdeloman, och du blir fri från en samvetets börda, finner en ny gemenskap med en människa och ser nästa stycke av din väg klarare. Enkla anvisningar av detta slag — icke att förglömma bruket av anteckningsboken för att bevara de resultat till vilka man kommit och den ledning man fått — bli en praktisk handledning för den enskilde och ge honom självständiga kristna uppgifter i sin omgivning. Det behöver han, och därtill vill man så ge honom bröders trogna gemenskap till stöd och hjälp.

På hemlivets kristna förnyelse lägger man stor vikt. Glöm inte — mellan dina egna och världens problem — hustru, barn och tjänstefolk! Är det något som inte är klart här, så red upp det. I betraktande av nutidens kända fenomen på detta område: villevallan i det sexuella livet, de trasiga äktenskapen, hemmens upplösning, konflikten mellan generationerna, den avtagande livskraften hos folken och annat mer, är en kristen motaktion tydligt nog av nöden — inte genom möten och demonstrationer utan på den mest klara och genuina kristna vägen: genom personlig insats och "cellbildning". Kristna hem och andra kristna celler runtom i folket måste än mer än förr se och förverkliga sin uppgift som förnyelsens centra.

Är det inre livet förvandlat, så finner man omedelbart bland andra praktiska och närliggande moraliska problem dem som tillhöra kallelens och yrkeslivets uppgifter och frestelser. Dem bör man ta upp i gemenskap med

kamrater i yrket. Sigtuna har gjort beaktansvärda begynnelse på denna väg. Väckelsen överspanner ju alla klassgränser — man såg det tydligt i Visby — liksom också alla kyrkogränser. Men detta får ju icke skymma blicken för de gemenskapsförhållanden, i vilka man närmast är ställd. Guds herravälde skall nå in i små och i stora förhållanden. Gud har en plan för ditt liv, säger man. Finn den och följ den!

Aktiviteten, verksamhetslusten, handlingsivern i religiösa ting mitt i det vardagliga livet är för vanlig svensk vältempererad kristendom i hög grad ovanlig. Man frågar sig: är det en sund nitälskan? Men man övervinnes gång efter annan då man ser den hjärtliga och praktiska omtanken om andras bästa, öppenheten i samtalen och villigheten att icke skona sig själv. Många av oss, som kalla oss kristna, skulle ha gott av att lära oss åtskilligt av detta. Men ett förvandla människor är det dock väl endast Gud som kan och inte människor? Riktigt, svara de — men Han använder människor som redskap, när de ärligt och ödmjukt ställa sig till Hans förfogande; och man bör i alla händelser inte maskera sin lättja och likgiltighet med att man väntar på Guds handlande.

De tala om den kristna uppgiften i världen som en "revolution" — "en kristen världsrevolution". Är det inte onödigt stora ord? Det finns kanske ännu sådana som tjusas av det eggande slagordet revolution. Men har man råkat få se en verklig revolution på insidan — ett kaos av blod och tårar, anarki och laglöshet, med alla onda lidelser lössläppta — så har slagordet

i sanning förlorat all sin tjuskraft, och det lugna, pliktrogna samhällsarbetet har vunnit åtskilligt i storhet och värde. Varför skall man då från tanklösa agitatorer låna en sådan term för det kristna arbetet?

I Visby förstod jag anledningen. Den kristna uppgiften i världen, menar man, är så stor, vägsam och genomgripande, att den gott kan betecknas med ord som antyda en väldig omstörtning. Kristna människor måste förstå, att i Herrens tjänst är det inte fråga om sömnhet eller latmansliv, utan om energi, disciplin, samarbete. De som äro sammansvurna för att göra en revolution få inte vara likgiltiga och leva för sina nöjen. De måste "ligga i". "Ljusets barn" få icke heller i detta hänseende stå efter "denna tidsålders barn". En "grupp" får inte vara en "soffagrupp", som Buchman säger, d. v. s. en liten cirkel för inbördes uppbyggelse allenast. Utan den skall vara ett "team", ett "arbetslag", med en stor uppgift framför sig, där nyvunna människor beständigt dragas in och där man fostrar varandra till den slagkraft och den obrutna gemenskapsanda, som det alltid pågående stora verket kräver.

Formen för ett stort möte som i Visby är i många hänseenden olik vad man är van vid på kristna konferenser. Uppbyggelsens hävdvunna former äro mestadels lagda åt sidan. Man börjar icke med bibelläsning, bön och psalmsång. Det beror på att man vill ta folk där de stå. Man vill ha med till mötet också sådana som stå kristendomen fjärran och för vilka de hävdvunna andaktsformerna äro främmande. Dem söker man gå in på livet med

ord som de förstå. Kristendomen skall stå mitt ute i nutidslivet — därav mången aktuell bild, mångt överraskande praktiskt uttryck. Det kommer också en bön eller en psalm, när allvarsstämningen är förtätad.

Somliga stöta sig på skämtet, som är instrött här och där. Och nog kan det hända, att det amerikanska skämtlynnat inte riktigt uppskattas av den svenska publiken. Det kan ju då utslutas. Men att glädjen och allvaret kunna trivas gott samman, det veta vi även här hemma väl t. ex. från den kristliga studentrörelsen. Och att det på ett houseparty är fråga om ett allvar, som snart nog svider i det egna skinnet, det kan ju ingen misstaga sig på.

Ett "houseparty" betyder en bjudning i ett hem. Då skola formerna vara mera okonstlade och lediga än vid en "konferens", och man skall inte ställa fordringar på väl utarbetade föredrag och ett på förhand fixerat program. Något sådant finns inte heller. Man får endast veta, vilka tider på dagen möten hållas. Vad som skall förekomma under dagens lopp, avgöres vid ett tidigt morgonsammanträde av den inre cirkeln, "team'et". Detta hindrar inte, att det kan finnas en huvudegång i det hela — man vill föra dem som vunnits vidare och djupare in, alltså ge dem en viss fostran. I övrigt kunna ju med denna metod förhandlingarna smidigt lämpas efter vad som inträffat, vad som stått att läsa i den ena eller andra tidningen o. s. v. I allt eftersträvar man att vad som säges skall vara personligt sagt och vila på direkt

erfarenhet. Så litet som möjligt av opersonliga resonemang och abstrakta termer!

Beträffande mötesformerna måste man ju också minnas, att grupprörelsen icke vill ersätta kyrkan. Den är ett livsprogram, icke en sekt. Man kan inte skriva in sig i Oxfordrörelsen och inte heller gå ut ur den, säger Buchman. Den bildar inga församlingar och har ingen medlemsförteckning. De som gripits av den skola stå kvar i de samfund, dit de höra, och där göra sin gärning. Så väntar man, att väckelsen i sin tid skall genomsyra samfunden. Houseparty's fria och mera vardagliga former äro alltså ingalunda avsedda att uttränga kyrkans gudstjänst. Mötesdeltagarna fyllde vid högmässan Visby domkyrka till sista plats. Och även på frikyrkolokalerna gjorde de sin insats!

Karl-Gustaf Hildebrand har nyss skrivit i Vår Lösen, att kyrkan behöver väckelsen och väckelsen kyrkan. Om det inte går eldvågor genom kyrkan, ständigt på nytt och på många sätt, blir den en stelnad karikatyr av det budskap den förkunnar. Å andra sidan: väckelsens livsförvandling är ju en förvandling till ett liv i Gud, därför också till ett liv i en kyrkas gemenskap — med en myckenhet av troget och ganska prosaiskt vardagsarbete på lång sikt.

Detta är så sant som det är sagt. Grupprörelsens metoder och anvisningar äro utformade med hänsyn till det andliga läget i våra s. k. kristna länder, där kristendomens innehåll egentligen är för alla bekant, ehuru det för

många blivit en död kunskap. Lyckas man göra detta döda vetande levande och sätta det i aktuell relation till alla vardagens problem, så vinner man därmed i samma mån aktiva medlemmar och medarbetare i de kristna samfund, som ju till namnet omfatta hela folket. Utplanterad i icke-kristna länder, där denna bakgrund inte finns, skulle rörelsen icke kunna reda sig utan den kristna undervisning och fostran, som ges av missionen och de växande inhemska kyrkorna. Tänker man sig, att bandet mellan rörelsen och de kristna samfunden genom endera eller båda parternas förvällande bleve slitet, skulle rörelsen — förvisso emot dess upphovsmans avsikt — kunna bli ett slags sällskap för psykologisk självfrälsning utan kristen halt, medan kyrkorna ginge miste om ett hälsosamt oroselement.

Man kan väl hoppas, att en sådan utveckling må kunna undgås, och att kyrkan och väckelsen må inse, huru väl de behöva varandra. Väckelsens nådegåva har ofta blivit given åt Amerikas kristenhet, som haft mindre av tradition och fast form att bära på än Europas. Väl har icke allt, som kommit därifrån, varit av äkta halt — vi ha sett en hel del också av överdrifter. Men Moody och Mott ha givit Europa mycket att tacka för. De kommo med väckelse utan sektbildning — impulser som burit frukt i våra egna samfunds liv och kristna organisationer, som äro i sanning ekumeniska. Buchman står i samma linje. Namnet "Oxford" kan ha sitt berättigande som rörelsens ursprungsbeteckning på grund

av att den där fick sitt första kraftcentrum; men man kan icke säga att den — såsom för 200 år sedan metodismen och för 100 år sedan högkyrkligheten — sprungit fram direkt ur det gamla universitetets inre andliga liv. Hellre borde man väl därför använda beteckningen "grupprörelsen" — därmed antydande en väsentlig egenart i denna ur amerikansk rot sprungna väckelse, som under Guds ledning vill göra den personliga livsförnyelsen och den kristna cellbildningen till levande realiteter inom alla kristna samfund och i alla världens förhållanden i en tung och bister tid.

Så mycket om denna väckelses grundsatser och historia. Biskop Runestam talade vid ett möte för präster i Visby om konsekvenserna av vad vi där upplevat. Låt nu inte tankarna främst kretsa om en taktikfråga, sade han — om den frågan: huru skall kyrkan ställa sig till grupprörelsen? Utan se saken djupare och personligare och fråga: vad vill Gud nu säga till mig? Det var rätt sagt. Ty vad är en väckelse? Glöm Oxford, glöm Buchman — det är en sak det gäller: Kristus! utropade Buchman en gång i Visby. Så ha brinnande själar inom kristenheten i alla tider känt. Och så ha väckelser kommit i gång, och deras verk har burit frukt. Ske alltså även nu!

Knut Westman